

RIIGIKOGU

I. istungjärk.

Protokoll nr. 15.

1921. a.

Sisu: 1. Ajutine seaduste väljakuulutamise kord. — 2. Riigikogu Kommunistlise Töölistühma erakorraline teadaanne vägiwalla tarwitamise kohta rkl. J. Ällikso kallal Tallinna politsei poolt. — 3. Siseministri erakorraline teadaanne Riigikogu Kommunistlise Töölistühma teadaande kohta.

Riigikogu koosolek

18. märtsil 1921. aastal kell 4.30 p. lõunat Toompea lossi Walges saalis.

Kokku on tulnud 82 Riigikogu liiget.

Koosolekut juhatab esimees O. Strandman.

Sekretääri kohal abisekretäär W. Pezold.

Walitsuse lauas: siseminister K. Einbund.

Koosolek algab kell 4.40 min. p. l.

Juhataja O. Strandman: Praeguse koosoleku päwakord on Riigikogu poolt kindlaks määratud. Kas tehakse ettepanekuid koosoleku korra kohta? Ettepanekuid ei ole, sellepärast asume päewakorrapunkti arutamisele.

1. Ajutine seaduste väljakuulutamise kord.

Rkl. J. Seljamaa (töer.): Lugupeetud rahwasaadikud! Meie määrasime tänase koosoleku kella $\frac{1}{2}$ 5 peale p. l. Ühes sellega wõeti tänasesse päwakorda ajutine seaduste väljakuulutamise kord. See seaduseelnõu on rahwasaadikutele laiali saadetud ja teen ettepaneku selle seaduse I lugemisele üle minna.

Juhataja O. Strandman: Et sõnasooijaid ei ole, panen ma selle ettepaneku hääletamisele. (Hääletatakse.) See ettepanek on ühelhäälel vastu wõetud.

Rkl. J. Seljamaa (töer.): Meie põhiseaduse § 30-da põhjal on $\frac{1}{4}$ Riigikogu liigetel õigus nõuda, et seadus, mis Riigikogu poolt on vastu wõetud, teatawa aja wälja kuulutamata jääb. Riigikogu poolt on mõned rutulised seadused vastu wõetud, näituseks, eila wastuwõetud rendilepingute pikendamise ja amnestiaseadused.

Nende seaduste kohta awaldati arwamist, kui nad kolmandal lugemisel vastu wõeti, et nad weel enne ülestõusmise pühi maksma wõiksid hakata. Ülewalnimetatud seadused, mis rahwaesituse poolt vastu wõetud, on sarnased oma iseloomu poolest, et otsekohe peaks maksma hakkama. Et aga meil weel korda ei ole ette nähtud, mil wiisil põhiseaduse § 30 põhjal seaduste väljakuulutamist seisma panna, on praegune seadus — ajutine seaduste väljakuulutamise kord — Riigikogule ette kantud. Teen ettepaneku seda seadust I lug. vastu wõtta ja II lugemisele üle minna.

Rkl. A. Palwadre (sd.): Alles nüüd, kus meie oleme juba mõned seadused vastu wõtnud, pannakse korruga ette seaduseelnõu, kuidas tuleb neid seadusi wälja kuulutada. Arwan, et meie Riigikogu Juhatus oleks tingimata selle seadusega warem pidanud esinema ja mitte alles nüüd, kui seadused on juba vastu wõetud, ja teada ei ole, kuidas neid wälja kuulutada. Käesolewal korral äratub tähelepanu see asjaolu, et ettepanek on tehtud rkl. herra Seljamaa poolt mitte neil põhimõtetel ja alustel, mis on aluseks wõtnud ettepanekuteks kodukorra komisjon.

Kodukorra komisjon on wälja läinud sest seisukohast, et ei pruugi selleksamal koosolekul, kus lõpulikult vastu wõetakse mingisugune seadus, kohe hääletamisele panna, kas üks kolmandik Riigikogu seaduslikust koosseisust on selle seaduse wäljakuulutamise seismapaneku poolt, wõi mitte; waid kodukord lubab seda teha seitsme päewa jooksul peale seaduseelnõu lõpulikku wastuwõtmist; nimelt on kolme päewa jooksul 34 Riigikogu liikmel õigus selle teadaandega ühineda, ning kui seitsme päewa jooksul 34 Riigikogu liiget ei toeta seda ettepanekut seaduse wäljakuulutamise seismapaneku kohta, siis kuulutatakse seadus wälja. Ma ütlen, et Riigikogu liige herra Seljamaa on oma ettepanekus teisele seisukohale asunud, kui kodukorra komisjon, ja nüüd ongi karta, kas see seaduseelnõu, kui meie tema praegu vastu wõ-

tame, ei sünnita teatawat präsedenti? Kas kodukorra komisjon ise ei hakka oma põhimõtetest kõrwale kalduma? Igatahes oleks palju loomulikum, kui kodukorra komisjon oleks esinenud teatawa ettepanekuga neil põhimõtetel ja alustel, millega tema mõtleb lõpulikult esineda jäädawas kodukorras.

Ma ütlen, Riigikogu kodukorra komisjon oleks pidanud õigel ajal selle paragrahwi välja töötama ja eriti Riigikogule arutamiseks ette panema; aga kui kodukorra komisjon seda mitte ei teinud, siis praegu tagant järele tulla ütleva, et meil on rutulised seadused vastu võetud ja neid tuleks rutuliselt välja kuulutada ja selleks lihtsustatud ajutine tee walida, ei kõlba. Igatahes, ma arwan, et praegu pole põhjust nendest põhimõtetest loobuda, mille juure on jäänud kodukorra komisjon, ja sellepärast võiks seda eelnõu esimesel lugemisel vastu võtta, kuid teisel lugemisel teeks mina igatahes sellekohased parandused.

Rkl. J. Seljamaa (tõer.): Mina tegin oma ettepaneku, kui rkl. Seljamaa, aga mitte kui kodukorra komisjoni liige, ega ka kodukorra komisjoni esimees. Mispärast ma nimelt selle korra võtsin, aga mitte sarnase, kui kodukorras ette nähtud kodukorras, selleks olid oma põhjused; kord, mis ette nähtud, ei ole Riigikogu poolt veel mitte vastu võetud ja selle korra kohta on üksikute Riigikogu liigete poolt nii palju arwamisi poolt ja vastu kuuldawale tulnud. Ma olen arwamisel, et kui ma wastawa paragrahwi kodukorras praegu arutusele oleks võtnud, siis praegusel juhtumisel pikad põhimõttelikud waidlused esile oleks tulnud, mis ainult seaduse läbiwiimist wõiwad pikendada.

Meie ei tea, missugusel kujul wastaw osa kodukorras Riigikogu poolt vastu wõetakse. Kuid seadused, mis Riigikogu poolt vastu wõetud, peawad välja kuulutatud saama enne kodukorra wastuwõtmist. Ja et seda wõimaldada, on see lihtsam kord rahwasaadikutele heakskiitmiseks ette pandud, mida sisaldab praegu arutamise all olev seaduseelnõu. Tahan sellepärast Riigikogu liigete tähelepanu juhtida asjaolu peale, et selle ajutise seaduse wastuwõtmisega mingisuguseid arusaamatusi ei wõi tekkida, sest tema nimetus ütleb juba, et ta on „ajutine seaduste wäljakuulutamise kord“.

Juhataja O. Strandman: Sõna-soowijaid ei ole. Ma panen rkl. Seljamaa ettepaneku, seda eelnõu esimesel lugemi-

sel vastu wõtta ja teisele lugemisele üle minna, hääletamisele. (Hääletatakse.) Wastu ei ole keegi. Sellega on see ettepanek ühelhäälele vastu wõetud. Sõna on korra kohta rks. Seljamaa'.

Rkl. J. Seljamaa (tõer.): Korra kohta sõna wõttes tahaksin Riigikogu paluda, et Riigikogu järgmisel koosolekul, mis kell 5 algab, selle seaduseelnõu päewakorda wõtaks ja teda paigutaks kolmanda päewakorra-punkti alla.

Juhataja O. Strandman: Sõna on erakorraliseks teadaandeks rkl. herra Wanja'.

**2. Rk. Kom. Tööl-
rühma erakorraline teadaanne
wägiwalla tarwitamise kohta rkl.
J. Allikso kallal.**

Rkl. J. Wanja (kom.): Austatud Riigikogu liikmed! Täna hommikul kell 9 ajal tuli wabariigi seaduslik politsei ja tõstis töölistemajast töölisteühisused välja; esiteks aeti sellest majast nimelt kõik seesolewad inimesed välja ja selle peale järgnes ka kraami wäljatõstmine. Kõige selle juures ei oleks ma muidu sellele kodanlisele rahwaesitusele siin erakorralist teadaannet teinud, kuid seal on midagi iseäralikku sündinud, millest ei saa mööda minna muidu, kui peab siin seda ette kandma, et seisukohta wõtta, nimelt selle kuulsa isikupuutumatus kohta, mis meie riigis pidada maksma. Nimelt on seal politsei poolt, ja muidugi need kuulwad ka küll politsei hulka, need ratsakardawoid wõi nagaikamehed, kuidas rahwas neid kutsub, hirmsat wägiwalda inimeste kallal tarwitanud. Neile aeti hõbustega otsa ja treppide peal ja maja ees lükati ja löödi isegi naisterahwaid selga ja kuhu juhtus, ja isegi Riigikogu liige Allikso sai ka seal wabariigi nuuti tunda.

Edaspidi saadakse selle kohta selgust, kuiwõrd metsik see lugu oli, kuid see lugu on väga näo järele meie seadustele ja paneb tõsiselt mõtlema ja järele arwama, mis õieti tähendab meil isikupuutumatus põhiseaduses ja veel iseäranis isikupuutumatus, mis peaks olema maksmas Riigikogu liigete kohta. Senni ei ole töörahwal vähemalt mingisugust wabadust ega isikupuutumatus olnud, ei ole seda ka pahepoolsetel Riigikogu liigetel olemas. Kui selle vastu mingisuguseid samme ei astuta, wõiwad sarnastel sündmustel õige soowimata tagajärjed olla, wõib veel midagi hirmsamat juhtuda. Kui need nagaikamehed näewad, et nad wõiwad igaihele kallale tungida ja igaihe kallal wägiwalda

tarwitada, siis saavad nad sellega uut julgust ja wõiwad kallale tungida isegi neile, kes seda praegu mitte ette ei näe. Sellepärast panen ette seda teadaannet wastu wõtta ja tema arutamisele üle minna.

Rkl. J. Allikso (kom.): Ma palun sõna täiendawaks teadaandeks.

Juhataja O. Strandman: Herra Allikso, ma pean tähendama, et erakorralise teadaande puhul sõna ei anta täiendawaks teadaandeks. Ei saa Teile mitte sõna anda selleks, aga kui soovite erakorralist teadaannet teha, siis olge head.

Siseminister K. Einbund: Ma palun sõna.

Juhataja O. Strandman: Milleks Teile sõna palute, herra siseminister?

Siseminister K. Einbund: Ma palun sõna erakorraliseks teadaandeks käesolewa asja kohta.

Juhataja O. Strandman: Palun. (Rkl. J. Allikso kohalt: Kuidas Teile Einbund'ile sõna andsite?) Herra Einbund palus sõna, kui siseminister käesolewa asja kohta erakorraliseks teadaandeks, aga Teile palusite sõna täiendawaks teadaandeks, nagu ka kirjalikult sisse andsite. (Pahemalt poolt: Ah soo, ta on ju minister!)

3. Siseministri erakorraline teadaanne Rk. Kom. Töölisterühma teadaande kohta. Siseminister K. Einbund: Austatud Riigikogu liikmed! Ametiühisuste kesknõukogu ja kõik ametiühisused, kes ühes majas asuwad kesknõukoguga, said kohtu-

pristawi poolt teadaande, et nad 18. skp. majast lahkuma peawad. Selle ettekirjutuse peale tulid väga mitmesugused ähwardused Riigikogu Kommunistlise rühma poolt, mis sisaldasid otsekohest ähwardust wägiwaldseks väljaastumiseks sel puhul, kui neid peaks kohtuwõimude poolt majast välja tõstetama. (Rkl. J. Allikso kohalt: Jällegi konks!) Anti isegi ajakirjanduse reportöörade kaudu teada, et sellest majast lahkuvad nemad ainult suuremate sekelduste järele. Ühtlasi oli leidnud Riigikogu Kommunistline rühm, et temal see kõlbline õigus on wabariigi kohtuotsuste wastu välja astuda ja korraldada üleüldist streiki mitte ainult eraettewõtetes, waid igal pool. (Pahemalt poolt: Miks politseinikud seaduspiirides ei käi?) See streik, nagu meie seda tänasel päewal oleme näinud, ei anna kaugeltki sellest tunnistust, et Riigikogu Kommunistline

rühm kõneleda wõiks terwe töölisteklassi nimel, käsutades terwet töölisteklassi. Töölisteklass pole tänase päewa puhul mitte streikima hakanud, peale üksikute osaliste erandite, näidates sellega, et ta austab ja tunnustab wabariigi kohtuwõime ja nende otsuseid.

Ühtlasi pean ma tähendama, et ametiühisused ühes kesknõukoguga algasid wäljakolimist sellest majast wabatahtlikult juba eila ja sellega näib minule, et Riigikogu Kommunistlise rühma tegewus mitte kokkukõlas ei ole ametiühisuste tegewusega. Selle järele otsustades on ebaõige, nagu esitaks Riigikogu Kommunistline Töölisterühm isegi ametiühisusi.

Nagu juba tähendasin, ei saanud ametiühisused ja kesknõukogu mitte wägiwaldselt majast välja aetud, waid nad algasid wabatahtlikult juba eila wäljakolimist; ja kui kohtupristaw täna kohale ilmus, leidis ta, et kolimine juba alanud ja ikka edasi kestab. Need ainukesed poolehoidjad, kes Riigikogu Kommunistlisel rühmal olid, need olid muidugi lärmitsedes töölistemaja ümber kogunud (Juhataja: Herra siseminister, Teile palusite sõna erakorraliseks teadaandeks käesolewa asja kohta, ma palun selle piiridesse jääda.) Teataw rahwahulk oli sinna kokku kogunud ja kuidas sündmused seal täpipealt just olnud, kas nad niisugused olid, kui Riigikogu liige Wanja siin kirjeldas, ei wõi ma nende ettekanete põhjal, mis mulle tehtud, mitte karwapealt öelda. Pean aga ütleva, et andmete põhjal, mis minul on, seal mingisugust peksmist ega wägiwalla tarwitamist politsei poolt pole olnud. (Pahemalt poolt: Peksmine oli!) Wastuhakkamist on olnud teie poolt. Alles peale selle, kui hoiatused tehtud ja selle peale mitte otsekohe laiali ei mindud, alles peale selle liginesid, loomulikult, politseinikud rahwahulgale ja sundisid neid laiali minema. Mingisugust wägiwalla tarwitamist, ega peksmist minu andmete järele pole olnud.

Pole ju uudis, et Riigikogu Kommunistline Töölisterühm sarnaseid teateid Riigikogu kõnetoolilt alati ette kannab, kuna need teated tõsisemat kinnitust kunagi pole leidnud. Austatud Riigikogu liikmed, täpipealt teile ära näidata, kuidas sündmused seal just olnud, ei wõi ma mitte praegu, kuid arwan, et seal lugu just ümberpööratud oli sellele, mis ette kandis rhs. Wanja.

Juhataja O. Strandman: Sõna on rahwaes. Wanja'l.

Rkl. J. Wanja (kom.): Ma palun sõna faktiliseks märkuseks.

Juhataja O. Strandman: See on erakorraline teadaanne, mille puhul läbirääkimisi pole awatud; sellepärast ei saa ma faktiliseks märkuseks sõna anda. Ma pean aga sõnasooijatele tähendama, et täna kell 5 teine koosolek on, siis võib

küsimisi ja arupärimisi sisse anda. Nende wastuwõtmise puhul awatakse läbirääkimised ja siis on võimalik sõna anda. Praegu ei saa ma aga 10 inimesele erakorraliseks teadaandeks sõna anda, kes ühe ja sama asja kohta rääkida tahawad. Lõpetan koosoleku.

(Koosolek lõpeb kell 4.55 min.)

Algkirjale alla kirjutanud:

Riigikogu esimees O. Strandman.

Abisekretäär W. Pezold.